

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego

AUTOREFERAT

dr Grzegorz Dybowski

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej –
– Państwowy Instytut Badawczy, 00-002 Warszawa,
ul. Świętokrzyska 20

Zakład Badań Rynkowych

Warszawa, wrzesień 2014

Spis treści

1. Droga rozwoju naukowego i zawodowego	s.	3
1.1. Wykształcenie	s.	3
1.2. Zatrudnienie	s.	3
1.3. Ważniejsze funkcje	s.	4
2. Praca naukowo-badawcza	s.	5
2.1. Zainteresowania naukowo-badawcze	s.	5
2.2. Udział w konferencjach	s.	7
2.3. Uczestnictwo w projektach badawczych	s.	12
3. Kluczowe osiągnięcie naukowe	s.	14
3.1. Cel rozprawy	s.	14
3.2. Struktura monografii	s.	15
3.3. Podstawy metodyczne pracy	s.	17
3.4. Uzyskane wyniki	s.	18
3.5. Wkład w rozwój ekonomii jako dyscypliny naukowej	s.	22
4. Osiągnięcia dydaktyczne, współpraca naukowa, popularyzacja nauki	s.	23
4.1. Osiągnięcia dydaktyczne i szkoleniowe	s.	23
4.2. Współpraca naukowa	s.	23
4.3. Popularyzacja nauki	s.	25
5. Dorobek ekspercki	s.	25
5.1. Ekspertyzy i opracowania na zamówienie instytucji publicznych i przedsiębiorstw	s.	25
5.2. Udział w zespołach eksperckich	s.	26

1. Droga rozwoju naukowego i zawodowego

1.1. Wykształcenie

- W 1969 r. ukończyłem Państwową Szkołę Ekonomiczną nr 3 w Warszawie, uzyskując dyplom technika ekonomisty.
- W 1975 r. ukończyłem dzienne studia wyższe na wydziale Ekonomiki Produkcji, specjalność Ekonomia Rolnictwa, w Szkole Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie (obecnie SGH). Obroniłem pracę magisterską pt.: „Proste formy kooperacji w rolnictwie województwa koszalińskiego” i uzyskałem stopień magistra w dziedzinie ekonomii. Promotorem pracy magisterskiej był prof. dr hab. Franciszek Tomczak.
- W 1987 r. obroniłem pracę doktorską pt.: „Produkcja trzody chlewnej i handel zagraniczny wieprzowiną w wybranych krajach i w Polsce” w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie, uzyskując stopień doktora nauk ekonomicznych w dziedzinie ekonomii. Promotorem pracy doktorskiej był prof. dr hab. Jan Małkowski. Praca została wyróżniona nagrodą drugiego stopnia za indywidualną pracę badawczą.

1.2. Zatrudnienie

Bezpośrednio po ukończeniu studiów, od 1 listopada 1975 r., podjąłem pracę w Zakładzie Międzynarodowych Badań Porównawczych w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa (potem Instytut Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, a obecnie Instytut Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy) w Warszawie, gdzie jestem zatrudniony do chwili obecnej jako pracownik naukowy. Pracując na stanowiskach asystenta, a następnie starszego asystenta, prowadziłem badania z dziedziny rynku mięsnego, w szczególności rynku polskich specjalności eksportowych (bekonu, szynki i łopatek w puszkach). Zaowocowało to rozprawą doktorską, w której zająłem się porównaniem uwarunkowań i wyników handlowych oraz ekonomicznych sektora wieprzowego w wybranych krajach europejskich. Po uzyskaniu stopnia doktora objąłem stanowisko adiunkta w Zakładzie Międzynarodowych Badań Porównawczych. W wyniku reorganizacji struktury Instytutu, zakład ten został przekształcony w Zakład Badań Rynkowych, w którym pracuję do dziś.

W latach 1992-1997 byłem zatrudniony dodatkowo w fundacji Rolnicze Forum Europy Środkowej i Wschodniej w Warszawie na stanowisku dyrektora biura Fundacji. Organizacja ta zajmowała się monitorowaniem przemian dokonujących się na wsi w związku z transformacją systemową gospodarki w latach 90. ub. wieku. Współpracowała też z francuską Fundacją Rozwoju Człowieka w rozwijaniu demokratycznych i obywatelskich postaw oraz przedsiębiorczości wśród mieszkańców wsi państw Środkowej i Wschodniej Europy.

1.3. Ważniejsze funkcje

- W latach 1990-1991 byłem korespondentem krajowym Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa FAO, i członkiem specjalnie powołanego zespołu ekspertów do spraw monitorowania przemian w gospodarce żywnościowej państw znajdujących się w okresie transformacji systemowej. Efektem tej działalności było monograficzne opracowanie syntetyzujące przemiany dokonujące się w polskim sektorze rolnym i wiejskim. Opracowanie napisane zostało w języku angielskim i przedyskutowane na spotkaniu grupy ekspertów ze specjalistami FAO. Zostało też włączone do dokumentacji FAO.
- Od 1992 r. do chwili obecnej jestem liderem zespołu analityków rynku drobiarskiego w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB.
- W latach 1993-1994 pełniłem funkcję kierownika projektu PHARE/TACIS finansowanego ze środków UE. Projekt miał na celu przygotowanie liderów środowiska wiejskiego do roli animatorów przemian w środowisku rolnym i wiejskim państw Środkowej i Wschodniej Europy (w ramach Fundacji Rolnicze Forum Europy Środkowej i Wschodniej).
- W latach 2001-2005 pełniłem funkcję zastępcy Dyrektora ds. naukowych w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie.
- W 2004 r. byłem zastępcą kierownika projektu (prof. Grahama Daltona z Uniwersytetu w Aberdeen, UK) pt. „Średniokresowa ocena programu SAPARD w Polsce” Projekt był finansowany ze środków UE.
- W latach 2005-2008 byłem krajowym koordynatorem międzynarodowego projektu badawczego (FOODCOMM) realizowanego w ramach 6 PR UE.

Badania prowadzone były w Niemczech, Irlandii, Finlandii, Hiszpanii, Szkocji i w Polsce. Koordynatorem projektu był Uniwersytet w Bonn.

- W latach 2005-2009, w ramach Programu Wieloletniego realizowanego w IERiGŻ-PIB, pełniłem funkcję kierownika w dwóch zadaniach badawczych: (1) „Miejsce Polski na globalnym rynku żywnościowym” w 2005 r.; (2) „Możliwości prowadzenia narodowej polityki rolnej przez Polskę w ramach WPR” w latach 2005-2009.

2. Praca naukowo-badawcza

2.1. Zainteresowania naukowo-badawcze

Moje zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się wokół dwóch, wzajemnie powiązanych zagadnień:

- 1) badania mechanizmów i narzędzi polityki gospodarczej względem rolnictwa z uwzględnieniem handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi: polityka interwencyjna, wspólna polityka rolna Unii Europejskiej, wielostronne regulacje globalnego handlu rolnego w ramach WTO, procesy integrowania się systemów rolnych w układzie regionalnym (Polska – Unia Europejska);
- 2) badania zjawisk i procesów zachodzących na rynku mięsnym, ze szczególnym uwzględnieniem rynku drobiu: mechanizmy funkcjonowania, ocena stanu i perspektyw rozwojowych w okresach krótkich i średnich, badanie wpływu procesów globalnych, analiza konkurencyjności i potencjału konkurencyjnego branży drobiarskiej.

Wymieniona problematyka jest przedmiotem większości moich publikacji zarówno o charakterze naukowym, jak i popularyzatorskim oraz eksperckim.

Przemiany polityczne i gospodarcze związane z transformacją systemową przełomu lat 80. i 90. ub. wieku stały się przyczyną mojego zaangażowania we współpracę z praktyką gospodarczą oraz z instytucjami międzynarodowymi, takimi jak: FAO, OECD, UNIDO. Oprócz wspomnianej już funkcji krajowego korespondenta FAO, w 1990 r. uczestniczyłem w inicjatywie OECD dotyczącej wsparcia intelektualnego dla polskich decydentów gospodarczych. Efektem tej inicjatywy była duża międzynarodowa konferencja, zorganizowana

w Warszawie w tym samym roku. Reprezentowałem Instytut w Komitecie Organizacyjnym tej konferencji.

W latach 1990-1993 współpracowałem w charakterze eksperta z polskim biurem UNIDO oraz z firmami konsultingowymi. Wykonywałem ekspertyzy ekonomiczne na zamówienie tych firm, w szczególności: studia wykonalności projektów inwestycyjnych finansowanych z udziałem kapitału zagranicznego, w tym przez Bank Światowy (feasibility studies dla firm polskiego przemysłu spożywczego).

Współpraca z praktyką gospodarczą na różnym szczeblu, przyniosła wymierne korzyści w dziedzinie naukowej mojej działalności. Przede wszystkim pozwalała uzyskać dostęp do autentycznych materiałów i danych konkretnych firm przemysłowych, nieosiągalnych dla badaczy z zewnątrz. Ponadto wzbogaciła znacząco mój warsztat badawczy i umożliwiła weryfikowanie wyników uzyskiwanych w pracach badawczych w praktyce.

W 1999 r. między Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej a Economic Research Service USDA (Sekcją Badań Ekonomicznych Departamentu Rolnictwa Stanów Zjednoczonych) nawiązana została współpraca mająca na celu zbudowanie w Instytucie systemu analiz rynkowych na wzór funkcjonującego w USA. Powołany został Zakład Badań Rynkowych. Od początku jego działania zająłem się problematyką rynku drobiarskiego. Zostałem mianowany liderem zespołu badawczego ds. rynku drobiu i jaj. Odbyłem dwa dwutygodniowe staże w USDA w Waszyngtonie zapoznając się z metodyką pracy zespołów analitycznych oraz sporządzania bieżących analiz oraz średniookresowych prognoz. Razem z kolegami i konsultantem amerykańskim, który w pierwszym okresie wspierał zespół, stworzyliśmy w Instytucie od podstaw program badawczy rynku drobiarskiego i zoperacjonowaliśmy jego działanie. Otrzymaliśmy za to zbiorową nagrodę Ministra Rolnictwa. Od 2000 r. do chwili obecnej zespół przygotowuje dwa razy w roku analizy stanu obecnego i perspektyw rynku drobiu, a raz w roku rynku jaj.

Bogaty materiał faktograficzny zgromadzony w czasie ponad 22 lat badań prowadzonych nad rynkiem drobiarskim w skali krajowej i międzynarodowej

oraz nawiązane kontakty z uczestnikami rynku stały się podstawą monografii prezentowanej jako kluczowe osiągnięcie naukowe.

Lata poprzedzające akcesję Polski do Unii Europejskiej były kolejnym okresem natężonej pracy związanej z licznymi ekspertyzami naukowymi oceniającymi skutki dla branży drobiarskiej zarówno samej akcesji, jak i konkretnych rozwiązań proponowanych stronie polskiej przez unijnych negocjatorów. Rynek drobiarski, jako rynek tzw. produktów wrażliwych na zagraniczną konkurencję rodził szczególne problemy. Pełne konsekwencje jego otwarcia w ramach jednolitego rynku europejskiego, a także przejęcia wspólnotowej organizacji oraz reżimu handlowego Unii Europejskiej wymagały metodycznej oceny i wypracowania propozycji korzystnych rozwiązań. Jestem przekonany, że ekspertyzy wykonywane wówczas również przeze mnie na zamówienie instytucji publicznych np. Ministerstwa Rolnictwa lub FAPA, ale także sektora przemysłowego, stanowiły ważny wkład w budowanie dzisiejszego sukcesu polskiej branży drobiarskiej. Z drugiej strony jednak, rozbudowana działalność ekspercka, przyczyniła się niewątpliwie, do opóźnienia mojego awansu naukowego.

Prowadzone przeze mnie prace naukowo-badawcze zaowocowały ponad 320 publikacjami naukowymi i popularnonaukowymi oraz ekspertyzami na zamówienie instytucji publicznych i prywatnych. Strukturę tych publikacji prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Struktura publikacji w latach 1988-2014

Monografie i udziały w opracowaniach monograficznych	Artykuły (autorstwo i współautorstwo)	Artykuły w prasie fachowej	Publikacje popularnonaukowe	Ekspertyzy
20	175	11	30	90

Liczba cytowań (według *Publish or Perish* oraz *Web of Science*) wyniosła 33; indeks Hirscha 4.

2.2. *Udział w konferencjach*

W latach 1990-2014 uczestniczyłem w 44 konferencjach, w tym w 24 konferencjach międzynarodowych. Na 36 z nich wygłaszałem referaty, w tym

na 14 w języku angielskim. Część z tych referatów została następnie opublikowana w materiałach pokonferencyjnych, w tym również w języku angielskim. Szczegółowe zestawienie prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Udział w konferencjach, referaty

Rok/miejsce/organizator	Tytuł konferencji	Tytuł referatu	Wygłoszony/opublikowany
1995 Warszawa, FDPA	Międzynarodowa konferencja	Konkurencyjność i komplementarność polskiego rolnictwa wobec UE.	wygłoszony i opublikowany w materiałach konferencyjnych
1995 Warszawa, FDPA	Conditions and prospects for agricultural markets in Poland, the EU and the World.	Situation and outlook: poultry.	wygłoszony i opublikowany w j. angielskim w materiałach konferencyjnych.
1996 Warszawa, MRiGŻ	Znaczenie analiz rynkowych dla kierowania rolnictwem.	Procedura po odbiorze analizy przez Radę.	wygłoszony
1996 Warszawa, IRWiR	-	Rolnictwo i wieś europejska w drodze ku wspólnej przyszłości w XXI wieku.	wygłoszony
1996 Warszawa, Rolnicze Forum Europy Środkowej i Wschodniej	-	Bezpieczeństwo żywnościowe Polski w ujęciu globalnym	wygłoszony
1996 Warszawa,	Polski sektor rolno-żywnościowy w latach 1990-1995 i perspektywy do 2000 roku.	Rozwój rynku mięsa drobiowego w latach 90.	wygłoszony
1997 Warszawa, IERiGŻ	-	Konkurencyjność rolnictwa polskiego wobec UE.	wygłoszony
1999 Warszawa, Ambasada Niemiec	Seminarium polsko-niemieckie	Changes in Polish agriculture	wygłoszony
1999 Poznań, Krajowa Izba Producentów Drobiu i Pasz	-	Problemy wynikające z dostosowania polskiego drobiarstwa do przepisów i standardów UE.	wygłoszony

1999 Warszawa, IERiGŻ	Problemy handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi	Problemy handlu zagranicznego mięsem oraz żywcem.(współaut. D. Rycombel)	wygłoszony
1999 Warszawa Ambasada USA i Amerykańska Rada Eksporterów Drobiu	Jakość amerykańskiego mięsa drobiowego.	-	głos w dyskusji
1999 Brwinów, ODR	-	Funkcjonowanie rynku drobiarskiego w latach 90.	wygłoszony
2000 Ulensvang Norwegia	Niehandlowe aspekty w nowej rundzie rokowań WTO	-	współdział w przygotowaniu wystąpienia polskiej delegacji
2000 Warszawa, Centrum Badawczo- Wdrożeniowe SGGW	Analizy rynkowe	Rynek drobiu i jaj	wygłoszony
2000 Słupca, Krajowa Rada Drobiarstwa-Izba Gospodarcza	Problemy związane z akcesją do Unii Europejskiej	Szanse i zagrożenia polskiego drobiarstwa po akcesji do UE.	wygłoszony
2001 Praga, United States Department of Agriculture	Crisis on the European Meat Market	Impact of the BSE and FMD on meat and poultry market in Poland.	wygłoszony
2001 Hamburg, American Soybean Association	Consequences of the EU enlargement	Impact of the EU accession on the livestock sector in Poland.	wygłoszony
2001 Warszawa, SGGW	Institutional economics and the food sector in Poland, Hungary and Czech Republic – implications for the EU integration.	-	-
2002 Hamburg, ASA	Central European Workshop and Dialogue	The impact of EU accession on the agricultural sector in Poland	wygłoszony
2002 Berlin, Fundacja F. Eberta	Problems generated by the future EU enlargement	Is Poland ready for integration?	udział w dyskusji panelowej
2002 Praga, Institute of Agricultural Economics in Prague	Vision of a long-term agricultural and rural development	Problems of Polish agriculture in the process of the EU accession.	wygłoszony

2002 Poznań, Polagra FOOD	Problemy ekonomiczne przemysłu spożywczego	Czynniki decydujące o równowadze na rynku drobiu.	wyłoszony
2002 Warszawa, IERiGŻ	Seminarium Polsko- Serbskie	Prezentacja bieżących problemów polskiego rolnictwa	wyłoszony
2003, Warszawa, ARR i Sejmowa Komisja ds. Rolnictwa	Dostosowanie polskiego rynku rolnego do wymogów UE.	Dostosowanie polskiego rynku drobiarskiego do warunków UE.	wyłoszony i opublikowany w materiałach konferencyjnych
2003 Herceek Novi, Czarnogóra, Uniwersytet Nowy Sad	The future EU enlargement problems	The impact of the EU accession on animal production in Poland.	Wyłoszony i opublikowany w peryodyku AGROEKONOMIKA vol. 32, 2003 r.
2003 Warszawa, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych	spotkanie Rady Społeczno- Gospodarczej	Polski handel zagraniczny towarami rolno- spożywczymi po akcesji Polski do Unii Europejskiej	Wprowadzenie do dyskusji
2004 Budapeszt, Węgry, Research Institute for Agricultural Economics	50 th anniversary of the Institute	Cap reform – the viewpoint of Poland.	wyłoszony
2004 Warszawa, Rural Development Network przy IERi GŻ	Changing functions of rural areas in the Baltic Sea region.	Scientific network RDN, activities and prospects.	wyłoszony
2004 Warszawa, Rural Development Network przy IERiGŻ	Spotkanie robocze z przedstawicielami Colleges` Consortium (UK)	Przygotowanie koncepcji projektu do programu EQUAL	Przewodniczenie dwóm sesjom
2005 Macerata, Włochy, University of Macerata	Cap and the EU enlargement to the East	The CAP reform in 2007-2013, opportunities and barriers for agricultural and rural development in Poland.	wyłoszony i opublikowany w j. włoskim w „Politica agricola comune a allargamento a Est – un confrontato italo-polaco.”
2005 Warszawa, IERiGŻ- PIB	Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej po wstąpieniu Polski do UE.	Wpływ procesów globalizacji na rozwój rolnictwa na świecie.	wyłoszony
2006 Warszawa, MRiRW	Efektywne i towarowe gospodarstwa rolne szansą polskiego rolnictwa w świetle ustaleń WTO.	WTO dziś i jutro – skutki liberalizacji światowego handlu dla Europy i rolnictwa polskiego.	wyłoszony

2006 Wageningen, Holandia, Chain Network	Impact of globalization process on international food market	-	głos w dyskusji
2006 Pułtusk, IERiGŻ-PIB	Program Wieloletni 2005-09	Margines swobody dla decyzji narodowych odnośnie rozwoju obszarów wiejskich.	wygłoszony i opublikowany w materiałach konferencyjnych
2007 Jachranka, Krajowa Rada Drobiarstwa-Izba Gospodarcza	-	WTO – przyczyny i skutki liberalizacji światowego handlu rolnego.	wygłoszony
2008 Warszawa Krajowa Rada Drobiarstwa-Izba Gospodarcza	-	Konkurencyjność polskiego drobiarstwa na rynku UE.	wygłoszony
2008 Bruksela, Komisja Europejska	Seminariun na zakończenie projektu 6 PR UE „FOODCOMM”.	Results of the Project's Polish part.	wygłoszony
2008 Ede, Holandia	Innovation in agribusiness mangement	-	głos w dyskusji
2008 Bolonia, Uniwersytet w Bolonii i USDA	Impact of public aid on agricultural and rural policies	-	głos w dyskusji
2008 Viterbo, Włochy, Universita degli Studi Della Tusia	Evaluation of the effects of the reformed CAP implementation in the EU states	-	głos w dyskusji
2009 Olsztyn, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski i firma Altech Poland	Perspektywy rozwoju rynku drobiarskiego	Zmiany na światowym rynku drobiarskim w świetle globalnej konkurencji	wygłoszony
2011 Kraków, Organizacja UE ds. Jaj i Drobiu	Outlook for egg market in the EU	Present Standing of Polish Poultry and Egg Sectors.	wygłoszony
2013 Zollikofen, World Poultry Science Association	European poultry and egg production	Economics of Polish poultry sector.	wygłoszony i opublikowany w materiałach konferencyjnych.
2013 Suchedniów, IERiGŻ-PIB	Nowe rozwiązania WPR 2013+ wobec wyzwań rolnictwa krajów UE.	Globalny rynek żywnościowy – nowe uwarunkowania dla sektorów narodowych.	wygłoszony i opublikowany w serii Program Wieloletni 2011-2014, raport nr 91 (również w j. angielskim)

2.3. Uczestnictwo w projektach badawczych

W latach 1990-2014 uczestniczyłem w 22 projektach badawczych, w tym w 7 projektach międzynarodowych:

- 1) Uczestniczyłem w międzynarodowym zespole badawczym powołanym dla monitorowania i oceny procesu transformacji systemowej w sektorach rolnych państw Europy Centralnej i Wschodniej przy Organizacji ONZ ds. Wyżywienia i Rolnictwa FAO, Rzym, 1991r.
- 2) Projekt „Rynek spożywczy w Polsce`98”. Koordynatorem był prof. dr hab. Roman Urban. Projekt obejmował monograficzne opracowania rynków najważniejszych produktów spożywczych. IERiGŻ, Warszawa, 1998 r.
- 3) „Procesy integracyjne polskiego rolnictwa z EWG – ekonomika możliwych scenariuszy”. Temat realizowany w ramach Grantu KBN. Kierownikiem Grantu był dr Andrzej Kwieciński. Warszawa, 1994 r.
- 4) „Akt końcowy Rundy Urugwajskiej GATT a Układ Europejski”. Koordynowałem prace zespołu. Projekt był finansowany ze środków programu PHARE. FAPA, Warszawa, 1994 r.
- 5) „Granice liberalizacji importu rolno-spożywczego z UE do Polski. Rekomendacje dla polskiego mandatu negocjacyjnego”. Projekt finansowany ze środków programu PHARE. FAPA, Warszawa, 1995 r.
- 6) „Wpływ instytucji i organizacji rynkowych na rynki produktów rolno-spożywczych w Polsce i wybranych krajach.” Projekt finansowany ze środków programu PHARE. FAPA, Warszawa, 1995 r.
- 7) Udział w zespole naukowym opracowującym hasła do Encyklopedii Agrobiznesu. Redakcja naukowa prof. dr hab. Augustyn Woś, Warszawa, 1996 r.
- 8) „Polska w GATT i WTO – udział w globalnym systemie handlu a procesy integracyjne”. Projekt finansowany ze środków programu PHARE. FAPA, Warszawa, 1995 r.
- 9) „Identyfikacja priorytetów w modernizacji sektora rolno-spożywczego w Polsce”. Projekt wykonany przez zespół polskich i zagranicznych naukowców, finansowany z programu PHARE. Koordynacja naukowa prof. dr hab. Augustyn Woś i dr hab. Stanisław Paszkowski. FAPA, Warszawa, 1998 r.
- 10) „Strategiczne opcje dla polskiego sektora agrobiznesu w świetle analiz ekonomicznych”. Projekt finansowany ze środków PHARE. Redakcja naukowa dr hab. Edward Majewski, prof. Graham Dalton. Centrum Naukowo-Wdrożeniowe SGGW, Warszawa, 2000 r.

- 11) „Analiza możliwości rozwoju eksportu artykułów rolno-spożywczych na rynku poza UE”. Projekt finansowany ze środków programu PHARE. Koordynacja naukowa prof. dr hab. Marek Kostrzewski. Centrum Naukowo-Wdrożeniowe SGGW, Warszawa, 2000 r.
- 12) „Analizy rynkowe”. Projekt PL 9704-01-03 (Komponent A) realizowany ze środków programu PHARE. Koordynacja naukowa dr hab. Edward Majewski. SGGW, Warszawa, 2000 r.
- 13) „Koncepcja systemu informacji rynkowej dla potrzeb WPR”. Projekt P 9704-01-13 realizowany ze środków programu PHARE. Koordynator prof. Bronisław Borkowski. SGGW, Centrum Badawczo-Wdrożeniowe. Warszawa, 2000 r.
- 14) „Analiza produkcyjno-ekonomicznej sytuacji gospodarki żywnościowej”. Zespół pracowników IERiGŻ pod redakcją naukową prof. dr hab. Augustyna Wosia. IERiGŻ, Warszawa, lata 2001- 2006.
- 15) Branżowy program rozwoju polskiego drobiarstwa. Kierowałem zespołem wykonawców, koordynowałem współpracę z przedstawicielami Międzyzwiązkowej Komisji Konsultacyjnej. Projekt był współfinansowany przez Krajową Radę Drobiarstwa –Izbę Gospodarczą oraz Krajowy Związek Zrzeszeń Hodowców i Producentów Drobiu. Warszawa, 2001 r.
- 16) „Możliwości wykorzystania ochrony krajowego rynku po akcesji jako sposobu kompensacji nierówności warunków konkurencji – doświadczenia akcesyjne Portugalii i Hiszpanii”. Zespół w składzie prof. dr hab. Elżbieta Kawecka-Wyrzykowska (SGH) i dr Grzegorz Dybowski (IERiGŻ). Badanie wykonano dla potrzeb polskiego stanowiska negocjacyjnego w 2002 r.
- 17) „Warunki i zadania w zakresie handlu zagranicznego po akcesji Polski do UE”. Koordynacja naukowa prof. dr hab. Wiesław Czyżowicz. Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa, 2003 r.
- 18) „Średniookresowa ocena funkcjonowania programu SAPARD w Polsce”. Projekt realizowany był ze środków Komisji Europejskiej przez konsorcjum: Agrotec (Włochy), A.S.A. (Niemcy) i IERiGŻ (Polska), Warszawa, 2004 r.
- 19) „Kluczowe czynniki wpływające na relacje ekonomiczne i komunikację w europejskich łańcuchach żywnościowych (FOODCOMM).” Projekt realizowany był w ramach 6 Programu Ramowego UE (No 006458 SSPE) w Niemczech, Hiszpanii, Irlandii, Finlandii, Wielkiej Brytanii i Polsce. Koordynatorem był Uniwersytet w Bonn. Okres realizacji 2005-2008.
- 20) Program Wieloletni 2005-2009 IERiGŻ-PIB: „Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej”. IERiGŻ-PIB, Warszawa, lata 2005-2009.
- 21) “Evaluation of the exceptional measures impact implemented in accordance with avian influenza”. Projekt realizowany był ze środków Komisji

Europejskiej przez międzynarodowy zespół badaczy koordynowany przez Agra-CEAS (Imperial College of London and Informa, UK. Kent, 2011 r.

22) "The demand for information on stunning before slaughter placed on the retail labels". Projekt realizowany był ze środków Komisji Europejskiej przez międzynarodowy zespół badaczy koordynowany przez Agra-CEAS (UK). Kent, 2013 r.

3. Kluczowe osiągnięcie naukowe

Prowadzone od 22 lat badania nad rynkiem drobiarskim ujawniły potrzebę bardziej szczegółowego przeanalizowania problematyki konkurencyjności polskiej branży drobiarskiej. Pozwoliły też skryształizować szereg pytań badawczych, w tym kluczowe pytanie o źródło wysokich przewag konkurencyjnych, przy braku w Polsce obiektywnie korzystnych warunków dla rozwoju produkcji drobiarskiej. To zdecydowało o podjęciu pracy nad monografią rynku drobiarskiego, w celu poszukiwania podstaw mezoekonomicznej konkurencyjności polskiej branży drobiarskiej.

Monografię pt. „Podstawy konkurencyjności polskiej branży drobiarskiej” złożyłem jako książkę habilitacyjną w Wydawnictwie IERiGŻ-PIB w 2013 r. Po uzyskaniu pozytywnych recenzji prof. nadzw. dr hab. Krzysztofa Firleja i prof. zw. dr hab. Andrzeja Farugi została ona opublikowana w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i gospodarki Żywnościowej – Państwowym Instytucie Badawczym, w serii Studia i Monografie nr 160, 2014 r.

Monografia ta stanowi osiągnięcie naukowe zgodnie z art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami).

3.1. Cel rozprawy

Przedmiotem badania była polska branża drobiarska – kierunek mięsny. Zasadniczym celem było rozpoznanie i wyjaśnienie głównych przyczyn dynamicznego rozwoju tej branży w zmieniającym się otoczeniu i strukturze oraz jej zdolności konkurencyjnej, w tym zdolności do konkurowania na rynku globalnym. Badane były w szczególności: struktura, zachowania i wyniki na

poziomie mezoekonomicznym, w podokresach wyodrębnionych celowo według kryterium warunków funkcjonowania podmiotów branży na rynku.

Problemem nadrzędnym było zidentyfikowanie i objaśnienie podstaw konkurencyjności polskiej branży drobiarskiej na poziomie mezoekonomicznym i międzynarodowym.

Proces poznawczy ukierunkowany był na określenie diagnostycznych cech badanych zjawisk oraz wykrywanie związków przyczynowych, rozpoznawanie i klasyfikowanie zjawisk jako przyczyn na podstawie zaobserwowanych skutków.

Znaczące osiągnięcia produkcyjne i handlowe polskiej branży drobiarskiej, zdobyte w zmieniających się warunkach gospodarowania, ale także obecne i przyszłe wyzwania, wobec których stają współcześnie gospodarujące podmioty, skłaniają do zastanowienia się nad mechanizmami przebytego rozwoju. W szczególności nad czynnikami decydującymi o już uzyskanej i przyszłej konkurencyjności tej branży oraz jej zdolnościach adaptacyjnych do nowych warunków funkcjonowania i do podjęcia globalnej konkurencji.

Podstawowe pytania badawcze prowadzą do wyjaśnienia:

- jak było do tej pory?
- dlaczego tak było?
- jak może być w przyszłości?

3.2. Struktura monografii

Analiza rozwoju i konkurencyjności polskiej branży drobiarskiej była prowadzona w trzech celowo wyodrębnionych okresach, a mianowicie:

- przed urynkowaniem gospodarki, tj. od początku intensywnego rozwoju produkcji drobiu w Polsce w latach 70. ub. wieku do 1989 roku;
- w latach 1990-2004, tj. w okresie od urynkowania gospodarki do akcesji Polski do Unii Europejskiej;
- w okresie po 2004 roku, tj. od przystąpienia Polski do Wspólnoty do początku drugiej dekady XXI wieku.

Monografia liczy 224 strony i składa się z siedmiu następujących rozdziałów:

- I. Wprowadzenie
- II. Ramy teoretyczne i metodyka

- III. Powstanie i rozwój branży drobiarskiej w gospodarce centralnie planowanej
- IV. Ewolucja branży drobiarskiej po zmianie systemu gospodarczego
- V. Dynamiczny rozwój branży drobiarskiej po akcesji Polski do Unii Europejskiej
- VI. Rozwój rynku światowego
- VII. Wnioski końcowe

W części końcowej zamieszczony został wykaz literatury oraz spis tabel i wykresów.

Wprowadzenie obejmuje uzasadnienie podjęcia tematu, określenie celów badawczych oraz definicje pojęć branża drobiarska i rynek drobiarski.

W rozdziale II dokonano krótkiego przeglądu głównych teorii ekonomicznych w kontekście ich podejścia do problematyki konkurencyjności. Określono ramy teoretyczne monografii. Zaprezentowano przyjętą metodykę badania.

W rozdziale III przedstawiono strukturę rynku, jaka powstała po wyodrębnieniu się branży drobiarskiej z sektora mięsnego. Omówiono jej organizację, zachowania podmiotów i funkcjonowanie przed 1989 rokiem, a także rolę dotacji budżetowych w uzyskiwanych wynikach finansowych.

Rozdział IV prezentuje zmiany struktury podmiotowej i rynkowej, będące następstwem dostosowywania się branży i jej podmiotów do nowego systemu gospodarczego. Analizie poddano procesy dezintegracyjne w branży i ewolucję jej strategii rozwojowych w konkurencyjnym otoczeniu gospodarczym, skutkujące zmiennością i polaryzacją wyników ekonomicznych.

W rozdziale V scharakteryzowano rynek drobiarski w Unii Europejskiej w momencie jej rozszerzenia o 10 nowych państw członkowskich, w tym Polskę. Omówiono przemiany dokonujące się w polskiej branży drobiarskiej w wyniku akcesji do Unii Europejskiej: postępującą koncentrację produkcyjną i kapitałową, rosnące znaczenie sprzedaży zagranicznej, budowanie pozycji konkurencyjnej na unijnym rynku, asymetryczny podział korzyści z ujawnionych przewag konkurencyjnych.

Rozdział VI poświęcony jest analizie postępującej globalizacji przy równoczesnej regionalizacji rynku drobiu. Z uwagi na silne obecnie uzależnienie wyników polskiej branży drobiarskiej od wielkości sprzedaży zagranicznej, dokonano analizy ewolucji rynku światowego oraz zmian zachodzących w jego strukturze i na rynkach cząstkowych. Określono globalny potencjał handlowy

oraz główne czynniki globalnej konkurencji. Omówiono prognozę dalszego rozwoju globalnego rynku drobiu.

Każdy z powyższych rozdziałów pracy kończą wnioski podsumowujące dany rozdział i bazujące na wyznaczonych ramach teoretycznych monografii. Syntetyzują one również odpowiedzi na pytania badawcze postawione na wstępie.

W rozdziale VII zaprezentowano wnioski końcowe z przeprowadzonego badania. Jest to zarazem odpowiedź na podstawowe, nadrzędne pytanie badawcze postawione w pracy. Stanowi więc wyznacznik osiągnięcia celu badawczego monografii, a zarazem wkład autora w rozwój ekonomii jako nauki.

3.3. Podstawy metodyczne pracy

Ramy teoretyczne pracy stanowiły przede wszystkim teorie i nurty heterodoksyjne: szkoła austriacka, ekonomia ewolucyjna, nowa teoria zasobowa. Ich przedstawiciele badają konkurencję jako proces, analizując zachowania uczestników rynku wynikające z dokonujących się zmian struktury, tj. zmienności w czasie szans i zagrożeń powstających w środowisku rynkowym. Zmienność struktury wywołuje zmiany w zachowaniach podmiotów rynkowych, co z kolei skutkuje uzyskiwaniem określonych wyników ekonomicznych i pozycji konkurencyjnej na rynku. W analizie zachowań stosowano też podejście łańcuchowe, badając relacje ekonomiczne tworzące się między partnerami w łańcuchu wartości. Relacje takie wpływają również na konkurencyjność branży.

Podejście metodyczne zastosowane w pracy uwzględnia specyficzne cechy nauk ekonomicznych, w szczególności złożoność i syndromatyczność badanych zjawisk, małe zastosowanie metod ścisłych oraz niepełną obiektywność wynikającą z dokonywania ocen. Ze względu na charakter badanych zjawisk, a także zróżnicowanie okresów badawczych, zastosowano metodę dokumentacyjną, tzw. metodę obserwacji pośredniej. Korzystano więc głównie z informacji zgromadzonych wcześniej przez odpowiednie instytucje. Na ich podstawie przeprowadzono analizę myślową – rozumowanie dedukcyjne, aby dokonać diagnozy stanu rzeczy i zbadać jego przyczyny.

Badanie rozwoju konkurencyjności polskiej branży drobiarskiej prowadzono według paradygmatu SCP (*Structure – Conduct – Performance*, tj. Struktura – Zachowania – Wyniki). Analizą logiczną objęto zależności między strukturą

branży i rynku (*Structure*), funkcjonowaniem rynku, czyli zachowaniami i strategiami podmiotów branży (*Conduct*) oraz wynikami branży i głównych podmiotów łańcucha drobiarskiego (*Performance*). Badano więc zarówno zrealizowaną pozycję konkurencyjną branży drobiarskiej (konkurencyjność ex-post), jak i jej zdolność do konkurencyjności w przyszłości (konkurencyjność ex-ante). W stosunku do pierwotnej postaci paradygmatu SCP poszerzone zostało pojęcie struktury, które sprowadzało się de facto do określania poziomu koncentracji w branży. W niniejszym opracowaniu oprócz struktury podmiotowej, badano również strukturę produkcyjną, strukturę rynku, tworzenia i rozdysponowania podaży, popytu oraz handlu zagranicznego.

3.4. Uzyskane wyniki

Przeprowadzone badanie pozwala odpowiedzieć na nadrzędne pytanie badawcze postawione w pracy. Mimo braku szczególnie korzystnych warunków produkcyjnych, branża drobiarska rozwijała się w Polsce tak dynamicznie dlatego, że w całym analizowanym okresie decydowały o tym przede wszystkim czynniki popytowe. W każdym z wyodrębnionych podokresów wystąpił też wyraźnie dominujący czynnik sprawczy, stanowiący silny impuls rozwojowy oraz inicjujący zmiany dotychczasowej struktury podmiotowej i rynkowej. W okresie gospodarki socjalistycznej, trudności w zaspokojeniu rosnącego popytu na mięso wymusiły decyzję władz o rozwoju produkcji drobiu, w oparciu o importowane surowce paszowe. Czynnikiem wiodącym był natomiast postęp biologiczny i technologiczny. Powstała wówczas zinstytucjonalizowana struktura organizacyjna branży drobiarskiej o określonych zasadach funkcjonowania. Po przywróceniu systemu rynkowego i jego mechanizmów regulacyjnych, zwiększał się, długo tłumiony, popyt wewnętrzny. Przyczyniło się to do przyspieszenia rozwoju produkcji i stanowiło silny impuls dla przemian strukturalnych i strategicznych. Rozpadły się dawne więzi organizacyjne branży. Powstał trzon obecnej struktury podmiotowej i rynkowej. Szybko wyodrębnili się liderzy branży. Firmy takie przejęły część rynku, ale przede wszystkim zorientowane były na budowanie nowoczesnego majątku produkcyjnego. Procesy prywatyzacji i restrukturyzacji dominowały więc nad procesami koncentracji. W drugiej części tego okresu branża podjęła też procesy dostosowawcze do przyszłej integracji z Unią Europejską. Skutkiem silnego rozwoju produkcji było też generowanie nadwyżki podaży na eksport. Poprawiało to przeciętny wynik finansowy branży, szczególnie w wymianie z krajami Unii Europejskiej. Jednak obroty takie limitowane były ochroną

unijnego rynku przed importem z państw trzecich, do których należała wówczas Polska.

Po akcesji do Unii Europejskiej i eliminacji ograniczeń we wzajemnym handlu między państwami członkowskimi, o przyspieszeniu rozwoju branży drobiarskiej zdecydował szybko rosnący popyt zagraniczny. Pozwalało to realizować przewagi konkurencyjne ujawnione po zniesieniu ograniczeń w handlu w ramach rozszerzonej Wspólnoty. To z kolei skutkowało szybszym rozwojem produkcji, niż byłoby to możliwe jedynie w oparciu o przyrost popytu krajowego. Przyczyniało się też do lepszego wykorzystania mocy wytwórczych rozbudowanych i unowocześnionych w procesie przystosowania branży do integracji z Unią Europejską. Rosnący eksport stał się więc podstawowym czynnikiem sprawczym rozwoju branży, pozwalającym przełamać barierę popytu krajowego.

Można więc stwierdzić, że w całym badanym okresie skala i tempo wzrostu popytu, zarówno krajowego, jak i zagranicznego, pozwalały przewyższać bariery rozwojowe wynikające z ograniczeń tworzonych przez czynniki podażowe, takie jak: brak odpowiednich zasobów surowców paszowych, trudny klimat, niechęć podmiotów gospodarczych do współdziałania, awersja do ryzyka. Korzystny wpływ miały jedynie zasoby relatywnie taniej siły roboczej.

W badanym okresie konkurencyjność polskiej branży drobiarskiej zwiększała się w miarę postępujących zmian w strukturach i zachowaniach jej podmiotów. Zmieniała się nie tylko pozycja, ale także potencjał konkurencyjny branży. Szeroko rozumiana kultura biznesowa ewoluowała od postaw zachowawczych, które najdłużej przetrwały w produkcji drobiu rzeźnego, do postaw innowacyjnych pojawiających się głównie w ogniwie przemysłowym. Choć poziom innowacyjności w branży nie jest wysoki, a nakłady na badania i rozwój są niewielkie, to jednak klimat dla inwestycji podnoszących poziom nowoczesności firm poprawił się, szczególnie w zakresie zarządzania zasobami, ryzykiem czy działalnością marketingową. W wielu podmiotach przełamana została też awersja do ryzyka, a realizowane strategie stały się bardziej sprzyjające zachowaniom konkurencyjnym.

Najważniejszym czynnikiem generującym przewagi konkurencyjne pozostały niskie koszty oraz marże przetwórcze i handlowe. Kolejne czynniki to: wysoka jakość oferowanych produktów, lepsze zarządzanie procesami wytwarzania i sprzedaży. Natomiast wyższy stopień przetworzenia, mimo niskich kosztów siły roboczej, ani poziom innowacyjności, nie stanowią jak dotąd ważnych źródeł przewag konkurencyjnych polskiej branży drobiarskiej. Ten ostatni

czynnik osłabiałby zresztą konkurencyjność cenową, a więc siła marketingowa innowacji musiałaby być znaczna.

Na pytanie badawcze dotyczące perspektyw na przyszłość można odpowiedzieć wykorzystując czynniki diamentu Portera. Przede wszystkim należy zauważyć, że różnice w rozwoju Polski i krajów, z którymi głównie konkurować będzie polska branża drobiarska są znaczne, a więc podstawą konkurencji będą przewagi raczej relatywne niż absolutne. Taki charakter będzie miała konkurencja na jednolitym rynku europejskim. W Unii Europejskiej historycznie wysoki koszt wartości dodanej wynika nie tylko z różnic rozwojowych, ale i z realizowanej polityki. Relatywne przewagi konkurencyjne polskiej branży drobiarskiej są więc tu wysokie. Niższa w Polsce produktywność czynników wytwórczych na szczeblu fermy drobiu powoduje, że przewagi w tym ogniwie łańcucha zaopatrzeniowego są znacząco słabsze. W okresie 10-15 lat, sytuacja taka nie ulegnie prawdopodobnie zmianie. Natomiast duży popyt krajowy i zagraniczny będzie nadal kreował silne bodźce dla rozwoju produkcji drobiu. Akceleratorem jego dynamiki będzie szczególnie sprzedaż zagraniczna rosnąca w tempie przewyższającym dynamikę wzrostu popytu krajowego. Do takiej konstatacji skłania szybki rozwój światowego popytu na mięso drobiowe, będący następstwem dużego wzrostu dochodów w krajach importujących drób. Zasadniczymi czynnikami sprawczymi rozwoju polskiego eksportu będą, tak jak do tej pory, korzystna różnica cen, ale także mniejsza jeszcze niż u innych czołowych eksporterów, skala eksportu i, już rozpoczęty, proces różnicowania jego geografii w sytuacji rozpraszania się globalnych rynków zbytu.

Głównymi partnerami handlowymi polskiej branży drobiarskiej pozostaną państwa Unii Europejskiej. Jednak ich udział będzie się zmniejszał. Reformowanie wspólnej polityki rolnej, dalsze rozszerzanie Wspólnoty, a także postępujące procesy globalizacji i równocześnie regionalizacji rynku drobiu, mogą przyczynić się do spłaszczenia w długim okresie, dzisiejszych różnic cen unijnych i światowych. Przewagi konkurencyjne polskiej branży drobiarskiej mogą się więc z czasem zmniejszyć. Nie zmienia to jednak faktu, że również w przyszłości polskie drobiarstwo pozostanie konkurencyjne w eksporcie mięsa drobiowego.

Obecnie nie widać natomiast jednego, wyraźnie wiodącego czynnika, który spowodowałby kolejne znaczące przemiany w strukturze i strategiach podmiotów branży drobiarskiej w Polsce i uruchomił nowe silne mechanizmy prorozwojowe i prokonkurencyjne. W badanym okresie konkurencyjność branży

drobiarskiej przeszła od pierwszej fazy rozwoju, opartej jedynie o tanie zasoby i niskie ceny, do drugiej fazy, w której czynnikami zwiększającymi przewagi konkurencyjne, obok niskich cen, są także inwestycje w nowoczesne technologie oraz prokonkurencyjne zachowania i struktury. Nowy potencjał konkurencyjny jest też efektem wykorzystywania bardziej zaawansowanych czynników produkcji oraz lepiej wykształconej, wyspecjalizowanej kadry. Przejście do trzeciej fazy, opartej o innowacje i funkcjonowanie gron (klastrów) jest w Polsce dopiero kwestią przyszłości. Zbyt mocno konkurencyjność zasadza się jeszcze na przewagach cenowych. Niektóre firmy drobiarskie weszły w skład działających już w Polsce klastrów, nie ma to jednak jeszcze większego znaczenia dla rozwoju całej branży. Klastry, tj. grupy firm i powiązanych z nimi instytucji, wzajemnie się uzupełniające i zlokalizowane w sąsiedztwie geograficznym, to kolejna przyszłościowa forma poprawy konkurencyjności na poziomie mezoekonomicznym, ściślej powiązana z aspektem regionalnym. Jej rozwojowi będą sprzyjać nowoczesne systemy jakościowe, wymuszające nową strukturę podmiotów objętych kontrolą w ramach certyfikowanego produktu finalnego, a także nowe koncepcje organizacji relacji ekonomicznych między współdziałającymi podmiotami.

Na razie jednak doskonałe będą przede wszystkim czynniki charakterystyczne dla drugiej fazy konkurencyjności, tj. zaawansowanie technologiczne, zarządzanie i kreowanie wysokiego popytu na produkty branży. Wraz z rosnącą koncentracją produkcji i dystrybucji, na rynku pozostawać będzie coraz mniej producentów, ale też reprezentacja popytu stawać się będzie coraz bardziej skoncentrowana w dużych sieciach detalicznych. Realizują one strategie, dzięki którym popyt jest coraz bardziej kreowany, a nie zaspokajany w wyniku rozpoznania rzeczywistych potrzeb konsumentów. Modyfikuje to znaczenie informacji płynącej od finalnego nabywcy, ale także w pewnym sensie działanie prawa popytu i podaży.

Spoiwem pionowo zintegrowanego łańcucha wartości była dotąd informacja, a kontekst dla konkurencyjności takiego łańcucha, stanowiła branża i asymetria siły rynkowej poszczególnych jej podmiotów. Rozwój technik informacyjnych powoduje zanik asymetrii informacji. Jej pozyskiwanie staje się tanie i łatwo dostępne. Ogranicza to potrzebę integracji pionowej łańcuchów. Współczesne otoczenie konkurencyjne opiera się raczej na współzależności i współdziałaniu wyspecjalizowanych jednostek, które stają się źródłem kreowania przewag konkurencyjnych w stopniu większym niż zintegrowany łańcuch. Powiązania między podmiotami stają się luźniejsze, a niektóre funkcje przenoszone są na zewnątrz (*outsourcing*). Znaczenia nabierają strategie horyzontalne.

Łatwo można zauważyć, że niektóre z tych elementów charakteryzują strukturę i zachowania podmiotów polskiej branży drobiarskiej, która nie poddała się procesowi integracji pionowej, zachowała natomiast relatywnie luźną strukturę i zawiązała pewne relacje horyzontalne. Może to stać się podstawą dla budowania nowych przewag konkurencyjnych w zmieniającym się otoczeniu i nowej koncepcji konkurencyjności.

3.5. Wkład w rozwój ekonomii jako dyscypliny naukowej

Swój wkład w rozwój ekonomii jako dyscypliny naukowej oceniam w dwóch aspektach:

- 1) poznawczym oraz
- 2) praktycznym.

Ad. 1) Rozszerzenie pojęcia „struktura” w zastosowanej metodzie SCP pozwoliło precyzyjnie wyróżnić czynniki koniunkturalne i strukturalne w przeprowadzonym badaniu w kontekście pozycji konkurencyjnej i potencjału konkurencyjnego polskiej branży drobiarskiej. Dzięki temu możliwe było wnioskowanie o obecnej i przyszłej konkurencyjności branży, nie tylko w oparciu o jej bieżący udział w handlu, ale przede wszystkim w oparciu o strukturalne i strategiczne podstawy rozwoju i wykorzystywania ujawnionych przewag. Takie podejście do analizowania problematyki konkurencyjności uważam za swój wkład w rozwój nauki.

Ad. 2) Za istotny wkład w rozwój nauki ekonomii a zarazem drugi aspekt jego oceny, uważam powiązanie monografii, tj. pracy naukowej, wskazanej jako kluczowe osiągnięcie naukowe, z praktyką gospodarczą. Prezentowane wnioski mają bowiem charakter użyteczny i mogą być wykorzystane w bieżącej działalności. Wykazano też, że to, co do niedawna jeszcze uznawane było

w analizie SWOT za słabą stronę branży, generującą zagrożenia, mianowicie relatywnie niski poziom integracji pionowej, może, w obecnych warunkach, stać się czynnikiem sprzyjającym innowacyjnym rozwiązaniom organizacyjnym. Monografia stanowi też źródło wiedzy dla wielu podmiotów gospodarczych i decyzyjnych działających na rynku drobiarskim.

4. Osiągnięcia dydaktyczne, współpraca naukowa, popularyzacja nauki

4.1. Osiągnięcia dydaktyczne i szkoleniowe

Działalność dydaktyczną i szkoleniową prowadziłem raczej sporadycznie, przede wszystkim w postaci przygotowywania materiałów szkoleniowych na zamówienie różnych instytucji. Prowadziłem też różnego typu szkolenia dla środowiska drobiarskiego, głównie w okresie kilku lat poprzedzających przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i następujących bezpośrednio po akcesji. Wielokrotnie uczestniczyłem jako wykładowca w konferencjach branżowych.

Ważniejsze osiągnięcia w tej dziedzinie:

- 1) Dybowski G.: „Znaczenie integracji z UE dla polskiego rynku drobiarskiego.” Szkolenie dla członków Krajowej Rady Drobiarstwa-Izby Gospodarczej. Warszawa, 2000.
- 2) Dybowski G.: „Adaptacja branży drobiarskiej do regulacji obowiązujących na rynku Unii Europejskiej.” Cykl szkoleń dla firm i krajowych organizacji drobiarskich, 2001.
- 3) Dybowski G.: „ Organizacja produkcji i rynku jaj w świetle przepisów UE.” Szkolenie dla firmy Drobiarstwo Opolskie, Ryter, 2001.
- 4) Dybowski G.: materiały szkoleniowe dla Krajowego Centrum Doradztwa, Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Brwinowie pt.: „Funkcjonowanie rynku drobiarskiego w Polsce w latach 90.” Warszawa, 2001.
- 5) Dybowski G.: opracowanie materiałów szkoleniowych dla Departamentu Przetwórstwa i Rynków Rolnych MRiRW pt.: „Regulacje dotyczące rynku drobiu w UE i w Polsce – znaczenie informacji.” Warszawa, 2003.
- 6) Dybowski G.: „Stan i perspektywy polskiego drobiarstwa.” Wykład na zaproszenie dla studentów studiów podyplomowych na Wydziale Weterynarii SGGW, Warszawa, 2013.

4.2. Współpraca naukowa

- 1) Jako zastępca Dyrektora Instytutu ds. Naukowych zorganizowałem międzynarodową sieć naukową: *European Rural Development Network* (ERDN), działającą przy IERiGŻ, której idea narodziła się w wyniku dyskusji prowadzonych w czasie seminarium pt.: „European Rural Development” współorganizowanego przez Instytut w 2002 r. Sieć

powstała w celu wspólnego badania szeroko pojętej problematyki rozwoju wiejskiego w Europie. W latach 2002-2005 pełniłem funkcję Przewodniczącego Rady Sieci i koordynowałem jej działania. Członkami założycielami były następujące jednostki naukowo-badawcze:

- Instytut Melioracji i Użytków Zielonych;
 - Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleby;
 - Instytut Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa;
 - Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN;
 - Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa;
 - Instytut Badań Systemowych PAN;
 - Federal Institute of Agricultural Economics (Austria);
 - International Institute for Applied System Analysis (Austria);
 - Lithuanian Institute of Agrarian Economics (Litwa);
 - Institute of Landscape Ecology of the Academy of Science (Republika Czech);
 - Institute of Agricultural Economics (Rumunia).
- 2) W 2003 r. razem z Instytutem LEI z Holandii w odpowiedzi na zaproszenie do składania ofert (call for proposals) Komisji Europejskiej, przygotowaliśmy ofertę projektu: „Quality beef” . Projekt nie uzyskał jednak finansowania.
 - 3) W latach 2000-2009 współpracowałem z niemiecką jednostką badawczą Zentrale Markt und Preisberichtsstelle (ZMP) z Bonn przy opracowywaniu polskiej części dotyczącej analizy rynku drobiarskiego w Europie w ramach publikacji Eier und Geflügelwirtschaft in Osteuropa.
 - 4) W latach 2005-2009, w ramach kierowanego przeze mnie zadania: „Możliwości realizacji narodowej polityki rolnej przez Polskę w ramach WPR” (Program Wieloletni 2005-2009), współpracowałem z niemiecką jednostką naukową A.S.A. Institut für Sectoranalyse und Politikberatung z Rheinbach.
 - 5) W latach 2005-2008 współpracowałem z Uniwersytetem w Bonn (Niemcy), Scottish Agricultural College (UK), Institute of Agricultural Development in Central and Eastern Europe, IAMO (Niemcy), Teagasc, Food Marketing Unit (Irlandia), Ruralia Institute (Finlandia) i Center for Agro-Food Research and Technology, CITA (Hiszpania) w realizacji unijnego projektu FOODCOMM realizowanego ze środków 6 PR UE.
 - 6) Od 2010 r. współpracuję z Agra-CEAS, brytyjską jednostką badawczą i konsultingową (Imperial College of London and Informa).

Przygotowywane są i realizowane projekty finansowane ze środków Unii Europejskiej. Do tej pory brałem udział w przygotowaniu 5 takich projektów, z których dwa uzyskały finansowanie i zostały zrealizowane.

- 7) W 2014 r. jednostka badawcza z Bolonii, Areté, zaprosiła mnie do udziału w przygotowaniu oferty projektu poświęconego ocenie skutków zastosowania w państwach członkowskich Unii Europejskiej mechanizmów art. 68 Rozp. Rady z 2009 r. Oferta jest obecnie przygotowywana.

4.3. Popularyzacja nauki

Działania popularyzujące naukę obejmowały przede wszystkim:

- 1) Udział w licznych programach radiowych i telewizyjnych, np. TVN-24, Telewizyjna Agencja Informacyjna, TV Super Stacja, i inne. Komentarze do bieżącej sytuacji rynkowej.
- 2) Liczne wywiady dla prasy i innych mediów, w tym zagranicznych np. niemieckiego radia ARD, Der Spiegel, Puls Biznesu. Oceny wydarzeń i procesów wpływających na perspektywy rozwojowe rynku.
- 3) Referaty wygłaszane na zaproszenie na spotkaniach i konferencjach organizowanych przez związki i organizacje drobiarskie (ok. 20 takich referatów).
- 4) Artykuły popularnonaukowe w prasie fachowej, takiej jak: Farmer, Polskie Drobiarstwo, Top Agrar, Wieś Jutra i inne (ponad 30 artykułów).
- 5) Artykuły w prasie fachowej, m.in.: Polskie Drobiarstwo, Biuletyn Informacyjny ARR, Ogólnopolski Informator Drobiarski, Agro-info (Fundusz Współpracy) (ponad 10 publikacji).

5. Dorobek ekspercki

5.1. Ekspertyzy i opracowania na zamówienie instytucji publicznych i przedsiębiorstw

W latach 1990-2014 wykonałem ponad 90 ekspertyz i opracowań, w tym:

- 62 na zamówienie instytucji publicznych, takich jak Ministerstwo Rolnictwa, Ministerstwo Finansów, ARR, BGŻ, AWRSP;

- ok. 30 na zamówienie praktyki gospodarczej, tj. przedsiębiorstw i organizacji prywatnych.

5.2. Udział w zespołach eksperckich

W latach 1990-1994 byłem ekspertem Polskiego Biura UNIDO. Wykonywałem studia wykonalności projektów inwestycyjnych (feasibility studies), analizy marketingowe, biznesplany do wniosków kredytowych.

Obecnie jestem członkiem trzech krajowych zespołów eksperckich:

- Agencji Rynku Rolnego ds. prognozowania cen podstawowych produktów rolnych;
- Narodowego Banku Polskiego ds. prognozowania cen detalicznych produktów mięsnych.
- MRiRW ds. rynków wieprzowiny, drobiu i miodu.

Od 2013 r. jestem też członkiem międzynarodowego zespołu ekspertów Europejskiej Sekcji World Poultry Scientific Association (WPSA).